

"חידושים בטיפול התרופתי וטכנולוגיות חדשות, הביאו לשיפור באיכות החיים ולהארכת חיים של חולים הסובלים מאי ספיקת לב"

אי ספיקת לב הינה מחלה קשה ששכיחותה עולה. מהי אי ספיקת לב וכיצד מטפלים בה?

ד"ר עופר חבקוק

"דיי, הלב שלי לא עובד?", "אני הולך למות?", "למה אני לא מצליח לישון?", "למה אין לי אוויר?", "למה אני לא אוכל כלום אבל הבטן מתנפחת כל הזמן?"

שאלות, חרדה וחשש מפני הבאות, מאפיינים לעיתים קרובות חולי אי ספיקת לב. אי ספיקת לב היא מחלה אשר שכיחותה עלתה בחדות בעשורים האחרונים. למרות התפתחויות מדעיות פורצות דרך, שהביאו למהפכה בטיפול בחולי אי ספיקת לב, עדיין שיעורי התחלואה והתמותה גבוהים בקרב מטופלים אלה. לשם השוואה, סיכויי התמותה של גבר בן 65, הסובל מאי ספיקת לב כתוצאה מירידה בהתכווצות שריר הלב, הם כ-20% בשנתיים, למרות טיפול תרופתי אופטימלי, זאת לעומת סיכויי תמותה של 16% בשנתיים בחולי סרטן המעי הגס.

מהי אי ספיקת לב?

במצב תקין הלב משמש כמשאבה. דם עניי בחימצן חוזר מהגוף אל העלייה הימנית, עובר אל החדר הימני ומשם אל הריאות, לצורך העשירתו בחמצן. הדם העשיר בחמצן חוזר מהריאות אל העלייה השמאלית, עובר אל החדר השמאלי, ומשם מוזרם אל אברי הגוף וחוזר חלילה. בין חללי הלב קיימים מסתמים שתפקידם להבטיח זרימה חד כיוונית של הדם. כדי שהלב יפעל באופן תקין, עליו ליצור כוח התכווצות יעיל (כדי להזרים את הדם אל כל אברי הגוף), אך גם להיות מסוגל לעבור הרפיה תקינה (כדי שיוכל להכיל בתוכו את כל הדם שחוזר מהריאות מבלי שהלחצים בתוכו יעלו במידה חריגה). על הלב להזרים את הדם בכיוון הנכון (פעולה הדרושה תפקוד תקין של מסתמי הלב) וכן לפעול בקצב סדיר. כשל של אחד מהמרכיבים שאחראים לתפקוד תקין ויעיל של הלב, עלול לגרום להפריעה בפעילות הלב. כאשר הפרעה זו מלווה בפגיעה בתפקודו היומיומי של המטופל, יסבול אותו אדם מאי ספיקת לב.

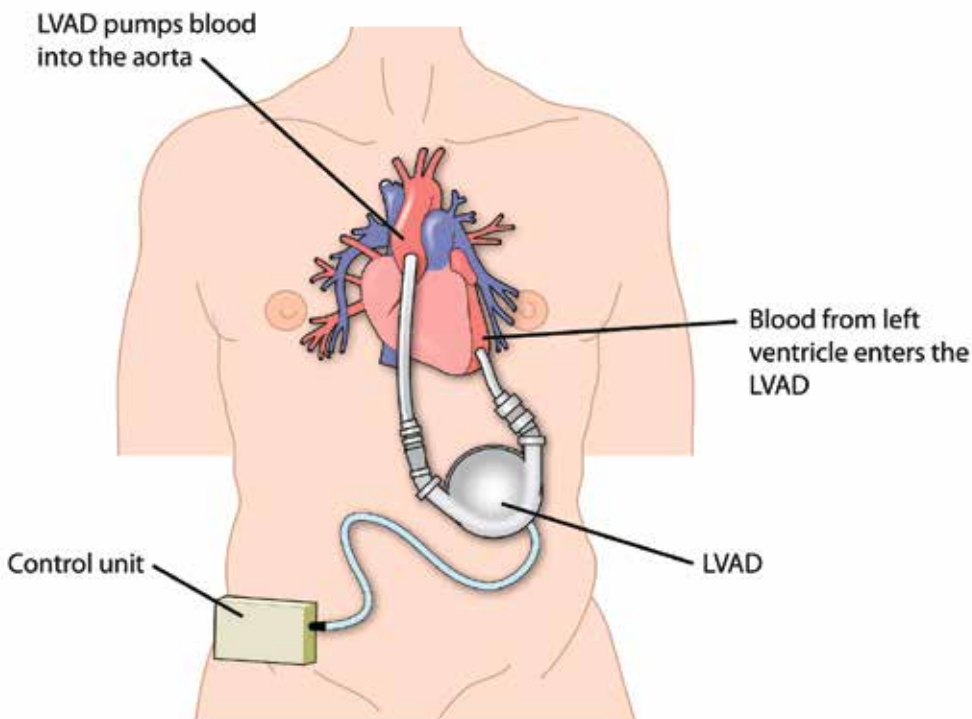
החולה הסובל מאי ספיקת לב יחווה קוצר נשימה מתגבר בזמן ביצוע פעילות גופנית, ועם החמרה במהלך המחלה אף הופעה של קוצר נשימה כמנוחה. תלונות אלה ילוו בדרך כלל בנפיחות באזור הקרסוליים והבטן, ועליה במשקל הנובעת מצבירת נוזלים, עקב אגירה מיותרת של מים ומלחים בריקמות הגוף. יש ירידה ביכולתו של החדר השמאלי לספק לאברי הגוף את כמות הדם הדרושה לתפקוד תקין, במנוחה ובמאמץ.

ד"ר עופר חבקוק | צילום: מירי גטינו

הטיפול

בעבר התבסס הטיפול באי ספיקת לב על תרופות שתפקידן היה לסייע בסילוק עודפי נוזלים, והגברת יכולת ההתכווצות של שריר הלב. אלא שככל שגדלה ההבנה אודות המנגנונים העומדים בבסיס אי ספיקת הלב, פותחו תרופות שתכליתן תן תיקון הכשל ההורמונלי, אשר מחמיר למעשה את המחלה. תרופות אלה כגון חסמי בטא (beta blockers) וחסמי ציר הרנין-אנגיוטנסיין אלדוסטרון (renin angiotensin aldosterone inhibitors) הביאו לשיפור דרמטי בתחלואה ובתמותה של מטופלי אי ספיקת לב. בשנים האחרונות אף פותחו תרופות אשר לא רק מפחיתות את השפעת ההורמונים "השליליים", אלא אף מעלות את הפרשת ההורמונים המשפרים ומאזנים אי ספיקת לב, ועל ידי שימוש בתרופות אלה (neprilysin inhibitors) ניתן להגיע לתוצאות טובות אף יותר מאשר בעבר. יתרה מזאת, מחקרים חדשים חשפו כי תרופות שיועדו בעבר לטיפול במחלת הסוכרת (SGLT2 inhibitors), מביאות להפחתה משמעותית בתחלואה ובתמותה של חולי אי ספיקת לב והם מוכנסות בימים אלה לשימוש רוטיני בקרב מטופלים אלה.

מכשיר LVAD | צילום: shutterstock

בשירות אי ספיקה

אבל לא רק תרופות משמשות אותנו בטיפול ואיוון אי ספיקת הלב. עם התקדמות הטכנולוגיה, פותחו מכשירים רבים המסייעים בניטור המטופלים, במניעת מוות פתאומי, בשיפור תפקוד הלב, ובמקרים קיצוניים, אף בהגברה דרמטית של אספקת הדם לגוף באופן שמדחיק למעשה את תפקידו של החדר השמאלי. לניטור מצבם של חולי אי ספיקת לב ישנה חשיבות רבה, שכן מחקרים רבים הראו כי בקרב מטופלים יציבים המועדים להחמרה קלינית ולאשפוז עקב תסמינים אי ספיקת לב, יופיעו שינויים המעידים על עליה בלחצים בתוך מדורי הלב עוד טרם הופעת התסמינים הקליניים. באמצעות מכשירים זעירים המושתלים בגוף המטופל ניתן לנטר מרחוק לחצים אלה, וכך לטפל מבעוד מועד ולמנוע החמרה במצבו של המטופל. מכשירים אחרים הנמצאים בשימוש תדיר בקרב חולי אי ספיקת לב, הינם קוצבי לב ייעודיים. לדוגמה, קוצבי לב הפועלים כרפירילטור (defibrillator) עוקבים אחר קצב הלב במטרה לזהות הפרעות קצב חריגות העשויות להתדרדר ולגרום לדום לב. במקרה בו מזהה הפרעת קצב מסוכנת יגיב המכשיר במתן שוק חשמלי שמטרתו הפסקת הפרעת הקצב והחזרת הדופק הסדיר. קוצבי לב ייעודיים אחרים נועדו לטיפול באוכלוסיות ספציפיות של חולי אי ספיקת לב אשר אצלם קיים חוסר סינכרון בהתכווצות מדורי הלב אשר מוביל לירידה בתפקוד הלב. במקרים אלה משמשים קוצבי הלב לשיפור תפקוד החדר השמאלי ע"י קיצוב אשר משפר את הסנכרון בהתכווצות חללי הלב (cardiac resynchronization therapy). במקרים קיצוניים של אי ספיקת לב, בהם החדר השמאלי כושל, על אף טיפול מיטבי, ניתן להשתמש במכשיר שתפקידו להחליף את החדר השמאלי ולספק דם מחומצן לגוף (LVAD - left ventricular assist device). בנייתו מושלמת משאבה השואבת דם מחלל החדר השמאלי ומזריקה אותו דרך צינור עוקף אל אבי העורקים ומשם אל הגוף. בשל המחסור הקשה באיברים להשתלה, משמשים מכשירים אלה למעשה כתחליף להשתלת לב או כגשר עד השתלת לב. השימוש ב-LVAD הביא למהפכה בטיפול בחולים קשים אלו. בשנים האחרונות חל שיפור ניכר בטיפול התרופתי וההתערבותי בחולי אי ספיקת לב, אשר הביא לשיפור בתסמינים, ולהארכת תוחלת החיים של המטופלים. תחום זה נמצא בהתפתחות מתמדת הצפויה להביא לשיפור נוסף ביכולת שלנו לטפל במחלה מורכבת זו.

ד"ר עופר חבקוק הוא אחראי תחום אי ספיקת לב במערך הקרדיולוגי של המרכז הרפואי איכילוב - ת"א